

De zeven zonden van naar binnen gekeerde kerken

(Naar: C. John Miller, *Outgrowing the Ingrown Church*, Grand Rapids ²1999, 29-36)

Hieronder volgt een aantal kenmerken van kerken die naar binnen gekeerd zijn. Zij zijn bedoeld als een spiegel. Spreek er eerlijk met elkaar over en bekijk in hoeverre deze kenmerken van toepassing zijn op uw eigen kerk.

U kunt onderstaande schetsjes bijvoorbeeld gebruiken op een bijbelkring, bij een gebedsweek (het zijn 7 stukjes), of bij de opening van een kerkenraadsvergadering.

1. Tunnelvisie (ongeloof)

Om onze mogelijkheden te bepalen, kijken we alleen naar ‘wat we in huis hebben’, in plaats van naar wat de Geest kan doen. We kijken naar geld, mensen, gebouwen, commissies, maar niet naar God. In feite is dit ongelooft. We gaan het dan normaal vinden dat alles zo z’n gangetje gaat en dat het aantal leden niet groeit. Nooit wordt serieus overwogen wat Jezus bedoelde, toen Hij tegen Zijn leerlingen zei: “Gij zult grotere dingen doen dan deze” (Joh. 14:12-14). Dit ongelooft komt nog het schrijnendst aan het licht wanneer we zien dat sommige kerken en kerkmensen misschien in theorie wel belijden dat ze begaan zijn met het gevaar waarin verloren mensen verkeren, maar in de praktijk weinig laten merken van die bewegingheid.

- a. *Vertrouwt u erop dat God door Zijn genade uw kerk kan veranderen? Hoe groot is uw vertrouwen werkelijk (als u eerlijk in uw eigen hart kijkt)?*
 - b. *Bent u bewogen met het lot van mensen die verloren gaan? Waaruit blijkt uw bewegingheid?*
 - c. *Verlangt u naar een krachtige werking van Gods Geest in uw leven en in uw gemeente? Hoe belangrijk is dat verlangen in uw gebeden?*
 - d. *Bid om genade om uw zonde onder ogen te zien en om Gods ontferming over u en over uw gemeente.*
-

2. Een algemeen gedeeld gevoel van superioriteit (hoogmoed)

Een kerk die geen doel heeft, voelt zich vaak meer dan ‘de anderen’. Ten diepste is dit een verdedigingsmechanisme: omdat zo’n kerk zich enigszins minderwaardig voelt, benadrukt zij die paar punten waarop zij wel goed ‘scoort’ (of waarmee zij denkt te ‘scoren’). Dat is dan een compensatie voor haar tekortkomingen. Die behoefte aan zelfverheffing kan zich richten op de unieke geschiedenis en traditie van de kerk, op het mooie gebouw, op de degelijke preken, op een aantal uiterlijke maatregelen waarmee zij haar onderscheid van de wereld waarborgt (bijv. kleding), op haar vermeende vooruitstrevendheid (waardoor zij ‘verder’ is dan die anderen) enzovoort. Het resultaat van deze hoogmoed en deze elitaire houding is dat Christus Zijn kracht en aanwezigheid terugtrekt uit deze gemeente. Zijn genade is immers voor de nederigen? Als wij onze redding en waarde bouwen op iets anders dan op Christus alleen, falen wij jammerlijk in Zijn ogen.

- a. *Waarop baseert uw gemeente haar gevoel van eigenwaarde? Op Christus alleen of op iets anders?*
- b. *Merkt u de aanwezigheid van Christus in uw gemeente? Merkt u dat tijdens de erediensten, in veranderde levens, in een groeiende toewijding aan God en Zijn zaak bij veel mensen? Of blijft het vooral bij mooie woorden?*

- c. *Belijd aan elkaar en aan God waar u en uw gemeente te kort schieten in Gods ogen. Neem u voor om u alleen te baseren op wat God heeft gedaan in Jezus.*
-

3. *Extreme gevoeligheid voor menselijke kritiek (afsluiten)*

Als een naar binnen gegroeide kerk zich méér lijkt te voelen dan andere kerken, verbergt zij daarmee vaak een diep gevoel van minderwaardigheid. Daarom is men extreem bang voor botsingen van meningen. Niemand mag echt zeggen waar het op staat. Iemand die slecht nieuws brengt wordt ontweken of weggedrukt. Eén kritisch woord van iemand die men beschouwt als gezaghebbend, is genoeg om diepe moedeloosheid, boosheid of angst te veroorzaken. Juist deze angst voor conflicten leidt er meestal toe dat één of enkele ongeheiligde personen op basis van hun wilskracht, woede of heerszucht het voortouw nemen. Dit is geen goede basis voor een vrijmoedig beroep op Gods beloften en moedig voorwaarts gaan. Achter deze lafheid ligt vaak een weigering om lijden en onpopulariteit te aanvaarden als de prijs van discipelschap en leiderschap. De gemeente zelf verwordt tot een kille plaats, waar een oppervlakkig laagje ‘lief doen’ een stinkende vuilnisbelt van angst, nijd en twist moet afdekken.

- a. *Worden conflicten angstvallig vermeden in uw gemeente? Als dat zo is: hoe komt dat?*
 - b. *Merkt u dat sommige mensen komen ‘bovendrijven’ op basis van hun wilskracht en verlangen naar macht? Bent u zelf zo iemand? Wat kan daaraan gedaan worden?*
 - c. *Als u een leidende positie hebt in uw gemeente: bent u bereid om de kosten van het discipelschap te aanvaarden? Dat wil zeggen: bent u bereid om u te beroepen op Gods beloften voor de gemeente en moedig leiding te geven, ook als u tegenstand ontmoet?*
-

4. *Aardig doen (zelfbedrog)*

In de naar binnen gekeerde kerk wil iedereen graag ‘aardig’ gevonden worden. Er is vaak een enorme groepsdruk om kritiek te verzwijgen, wil men in de groep opgenomen worden. ‘Lastige’ mensen (= mensen die geen genoegen nemen met kerkelijk bestaan onder het ‘niveau’ van de Bijbel) verdwijnen stilletjes door de achterdeur. Men wil een ‘aardige’ dominee die ‘fijne’ preken levert op een ‘vriendelijke’ toon over een ‘lieve’ Jezus. Er is natuurlijk niets mis met vriendelijkheid, maar wat hier gebeurt is dat Gods heilige liefde, een kwaliteit die soms helemaal niet ‘lief’ uitpakt, wordt verdraaid tot een karikatuur. Christus is niet ‘lief’! Hij is iets veel beters: Hij is *goed*. Hij is niet te temmen, niet voorspelbaar en in bedwang te houden. Echter, de naar binnen gekeerde kerk houdt daar niet van. Zij wil de kerkdeuren dicht houden voor goddelijke verrassingen en onaangekondigde binnenkomsten van haar Koning. Naar mensen wordt dat gebracht met opmerkingen die erop neerkomen dat men ‘normaal’ en ‘aardig’ moet doen en moet ‘toegeven’ aan de collectieve stilzwijgende afspraak dat men hier een toneelstuk opvoert dat net lijkt op een echte kerk.

- a. *Merkt u in uw gemeente dat er angst is voor de onvoorspelbaarheid en majesteit van Christus? Is er een krampachtig vasthouden aan ‘orde’ en voorspelbaarheid?*
 - b. *Hoe gaat uw gemeente om met kritische mensen?*
 - c. *Als Christus a.s. zondag in uw gemeente zou binnenkomen, onaangekondigd en anoniem, wat zou Hij dan zien? Zou Hij het waarderen?*
-

5. *Christelijke soap-opera (boosaardigheid)*

Soaps op tv bestaan uit eindeloos herhaalde standaardsituaties en standaardgesprekken, volgens geijkte en voorspelbare patronen. Juist hun volstrekte herkenbaarheid en voorspelbaarheid maakt hen zo verslavend: zij stellen mensen op hun gemak en bieden een vorm van troost. Zij wiegen mensen langzaam in slaap. Dit is soms de enige vorm van gemeenschapsleven die een naar binnen gekeerde kerk kent. De standaardgesprekken in deze kerk zijn bovendien niet zozeer lofprijfs, schuldbelijdenis en aanbidding, maar ze gaan vooral over andere mensen. Dat noemen we roddel. Ook daarin is er een vergelijking mogelijk met soaps: andere mensen zijn interessanter dan God. Er wordt gepraat over de dominee, over de kerkenraad, over broeders en zusters en over vreemde gasten, over jongeren en over ouderen en dat eindeloos en telkens opnieuw. Dit komt voort uit ongeloof en angst. Men is onvoldoende doordrongen van het Evangelie van redding en genade en van de Geest die in ons woont en die onze tong bestuurt. Er is geen geest van verdraagzaamheid, vergeving en liefde. Er is, kortom, een tekort aan echte liefde. Wie werkelijke genade kent, heeft korte tenen en is niet zo snel gekwetst. Zo iemand kent zijn eigen zonde en zal een ander niet zo snel oordelen. Het is een veeg teken voor het geestelijk leven in veel gemeentes dat roddel vaak zo normaal lijkt te zijn.

- a. *Is roddel normaal in uw kerk?*
 - b. *Bent uzelf en zijn andere mensen om u heen snel gekwetst? Waarom?*
 - c. *Zijn er in uw gemeente veel 'gevallen' van onverzoende levens, van ruzies en mensen die elkaar niet meer willen spreken of zien?*
 - d. *Belijd uw zonden op dit gebied en vraag God om meer van Zijn Geest, zodat u kortere tenen zult hebben en bij anderen vrijmoediger op verzoening mag aandringen.*
-

6. *Verwarring over het leiderschap*

In de naar binnen gekeerde kerk heeft de gemeente een stilzwijgend verbond gesloten met de voorganger: wij verlenen u status, een salaris, respect en een gewillig gehoor als u ons met rust laat. De dominee moet inspirerend, doch waardig zijn, fijn doch zouteloos. Binnen zekere grenzen dient hij een voorbeeld te geven, maar dit voorbeeld dient niet te worden uitgebreid met een werkelijke gehoorzaamheid aan Christus' bewogen roepstem met een wereld in nood. Als hij zich houdt aan deze voorwaarden, ontvangt hij levenslange waardering (of hij wordt ten minste geduld). In ruil daarvoor mag hij het werk van de gemeente doen. Het resultaat is dat hij in een bezeten tempo achter de waardering van mensen aanjaagt, zonder heel veel werkelijk resultaat te zien van zijn arbeid. In deze gemeentes is er een diepgewortelde angst voor onvoorspelbaarheid en enthousiasme, die de comfortabele routine verstoort en het religieuze kussen opschudt. Deze routine wordt gedictieerd, zoals gezegd, door ongeloof, hoogmoed, lievigheid als verdedigingsmechanisme en het recht op roddel. IJver voor Christus' zaak met de wereld zal onherroepelijk dit ritme verstoren en daar houdt men niet van. De pastor wordt niet zelden hierdoor 'opgegeten' en eindigt moedeloos, geestelijk opgebrand en zonder het vuur dat hem ooit bezielde.

- a. *Herkent u het beeld van het 'stilzwijgende verbond' in dit stukje?*
- b. *Hoe belangrijk is de waardering van mensen voor u? Laat u zich daardoor leiden bij pijnlijke beslissingen?*
- c. *Zou u ermee kunnen omgaan als er in de eredienst mensen naar voren liepen en in tranen op hun knieën zouden vallen om hun zonden te belijden? Bespreek uw reacties met elkaar.*
- d. *Merkt u dat mensen 'opbranden' in uw kerk? Hoe komt dat?*

7. Een verkeerd doel

De controlerende factor in de naar binnen gekeerde kerk is *overleving*. Dit is, ondanks allerlei uiterlijke verschilpunten en twisten, een diepere samenbindende drijfveer. Het resultaat is een kerk, die nog het meest weg heeft van die van een comfortabele privéclub, vastbesloten om zijn gemak en voorrechten te beschermen. Dit gebeurt via stilzwijgende groepscode en daarmee uitsluiting van anderen. In het centrum hiervan staat de in beton gegoten orde van de zondagse eredienst, bepaalde omgangsvormen en toewijding aan het kerkgebouw als het heilige clubhuis. We kunnen deze verkeerde doelgerichtheid herkennen aan de manier waarop het kerkelijk budget wordt besteed en aan de manier waarop gasten worden verwelkomd. Het uiteindelijke geestelijke gevaar is dat de kerk haar eigen leven, tradities en gewoonten maakt tot het voorwerp van haar verering. Zij geeft zichzelf de eer die alleen God toekomt. Zonde ontarda altijd in afgoderij.

- a. *Als u een verdeling moet maken tussen zorg voor de eigen gemeente en zorg voor anderen, hoe is dan (in procenten) de verdeling van het kerkelijk uitgavenpatroon? Bespreek dit met elkaar. Wat wordt hieruit zichtbaar van onze liefde en bewogenheid voor anderen?*
- b. *Herkent u in uw eigen gemeente het beeld van een kerk die draait om zichzelf en het in stand houden van zichzelf?*
- c. *Wat is volgens u het doel van de kerk? Hoe denken anderen hierover? Is er op dit punt eensgezindheid in de gemeente?*